

ДИСКУРСИВНИЙ АНАЛІЗ І ПРОБЛЕМИ ПОЕТИКИ

УДК 82-31 (477)

Оксана ФІЛАТОВА

д. філол. наук, доцент,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

ЛЮБОВНИЙ ДИСКУРС В УКРАЇНСЬКІЙ РОМАНІСТИЦІ: ВІД «ШВИДКОКРИЛОГО ЕРОСУ» 1920-х ДО СЕКСОФОБІЇ 1930-х РОКІВ

У статті на матеріалі романів М. Івченка, В. Гжицького, В. Підмогильного, Є.Плужника, І. Ле та ін. досліджено процес еротичної проблематизації української прози, відстежено особливості функціонування еротичних мотивів в умовах “статевої фетишизації” 20-х та сексофобії 30-х років.

Ключові слова: тілесність, інтимний діалог, сексуальність, “кохання-товаришування”, сексофобія.

Якщо феномен “розстріляного відродження” в останні десятиліття неодноразово ставав предметом пильного вивчення вітчизняних учених, то література наступного за ним періоду тридцятих, порівняно рідко привертає увагу дослідників. Як правило, історики літератури (Т.Гундорова [1], І. Дзюба [2], І. Захарчук [5], В. Хархун [13] та ін.), тематично диференціюючи сферу наукових зацікавлень, апелюють до художньо-естетичної

творчості письменників, традиційно визнаних соціально заангажованою критикою аутсайдерами радянського часу. Проблема вивчення художнього досвіду 20–30-х років як взаємопов’язаної структури із системами й підсистемами, що дає можливість виявити та описати характеристику часу й образи реальності, наразі залишається предметом дискусій. Відтак, метою нашого дослідження є аналіз любовного дискурсу у хронологічному вимірі двох постреволюційних десятиліть. На матеріалі романів М. Івченка, В. Гжицького, В. Підмогильного Є.Плужника, І. Ле та ін. осмислюємо процес еротичної проблематизації української прози, відстежуємо особливості функціонування еротичних мотивів в умовах “статевої фетишизації” 20-х та сексофобії 30-х років.

Обраний для вивчення період – один із найбільш різко змінюваних у динамічному, насиченому кардинальними змінами вітчизняному ХХ столітті. Спроба реалізації “великої утопії” детермінувала принципові зміни історико-культурної ситуації: інтенсивну перебудову суспільної свідомості, втілення нових поведінкових комплексів і моделей у повсякденну практику, утвердження нової етики й моралі, маніфестованої в спеціальних деклараціях і репрезентованої у художній практиці.

Кохання і секс складають одну з головних тем політичного дискурсу двадцятих років. Індивідуальне поле людського існування перманентно знаходиться під публічним контролем, статеве життя підпорядковувалося всезагальним (“класовим”) чинникам. Ідеологи нової сексуальної політики визначають радянських людей як істот більш високої соціально-біологічної організації, надлюдей, які зможуть підкорити собі серед усього і процес запліднення, зробивши його “колективно-експериментальним”..., адже не захочуть “покійно хилитися перед темними законами спадковості та сліпого статевого відбору” [6, с. 81].

В основі сексуального кодексу 1920-х років – постульований у численних деклараціях закон “крилатого еросу”, що легітимізує сексуальний акт, без огляду на те, чи “прибирає кохання форму тривалого й оформленого союзу чи виражається у вигляді скороминутих зв’язків” [6, с.82]. Ідея “революційної сублімації”, перманентно проголошувана у виступах adeptів нової сексуальної політики (Л. Троцького, О. Коллонтай, А. Залкінда), достеменно ілюструє інтенції тоталітарної ідеології у сфері соціальної регуляції такої делікатної проблеми, як сексуальні відношення. В означеному контексті присутньою видається думка Ф. Ніцше: “...Достатньо створити нові імена, оцінки й можливості, щоб на довгий час створити нові “речі” [8, с. 551].

Осмислення метафізики нової соціокультурної реальності, зміни поведінкових моделей у стосунках між протилежними статями, зокрема метаморфози в сексуальній сфері, сублімувалися в еротичну проблематику українського роману 20-х років ХХ століття (“Чорне озеро” В. Гжицького, “Місто”, “Невеличка драма” В. Підмогильного, “Дівчина з ведмедиком”, В. Петрова-Домонтовича, “Честь” М.Могилянського, “Донна Анна” Г.Брасюка та ін). Замість народницького стереотипу щодо усталених ціннісно-нормативних уявлень про спів-буття чоловіка й жінки (вірність / зрада, кохання / ненависть, обожнення / розчарування), за аргументацією Соломії Павличко, “захований” модернізм 20-х пропонував любовний дискурс дещо іншого роду. Любов цікавила його як складний феномен людського життя, філософія почуття, а також сексуальність у значно глибшому сенсі й відвертішому змалюванні, ніж це будь-коли траплялося в українській прозі” [9, с. 224]. Іншими словами, в романістиці 20-х років вектор індивідуально-авторського осмислення проблеми “статевої поляризації” помітно зміщується до аспекту фізіологічного / сексуального.

Увага до психології еросу була зумовлена, з одного боку, поширенням західноєвропейських філософсько-erotичних

концепцій (анігілізації моралі та верифікації сили інстинкту Ф. Ніцше, сексуального потягу / лібідо З. Фрейда, “метафізики статевого кохання” А. Шопенгауера), з іншого – впливом тієї атмосфери, що склалася після революції 1917 року, соціалістичними утопічними моделями нового життя. Скажімо, у способі мислення та поведінковій стратегії головних героїв роману “Місто” й “Невеличка драма” В. Підмогильного проектується фрейдівська [12, с. 32] концепція кохання. Відтворюючи психологічний стан Степана Радченка (“Місто”), автор акцентує увагу на процесі формування ірраціонального потягу – лібідо, верифікованого З.Фрейдом енергією первинних сексуальних імпульсів. Свідомість Радченка, оприявлена в романі на рівні інтроспекції, фіксує широкий діапазон діаметрально протилежних почуттів, збурених інтимним зв’язком із жінками: любовного натхнення й страху, сексуального задоволення, насолоди та “непевної рівноваги” тощо. Між тим, жодна з виявлених ознак внутрішнього стану не має жодного відношення до кохання як феномену єдності тілесно-душевного й душевно-духовного.

Дихотомія кохання / секс характерна також в індивідуальній моделі буття Юрія Славенка з “Невеличкої драми”. Аналітично обґрунтовуючи потребу тіла в сексуальному задоволенні як запоруки фізичної та душевної рівноваги, герой віднаходить “раціональні” шляхи вирішення проблеми: “За юнацьких років... задовольняючи свої молоді потреби самостійно... трохи змужнівши, поборовши у собі цю звичку... і довгий час живучи зі своєю робітницею, яка... не ставила йому жодних претензій, абсолютно не зв’язувала його” [10, с. 62]. Згодом обирає “свідомий шлюб”, що “заспокоює потреби... організму... нормалізує їх, заводить у певну систему” [10, с. 243]. Відтак, можемо говорити, що ерос для Славенка з “Невеличкої драми”, так само, як і для Радченка з роману “Місто”, є не вищим рівнем реалізації любові чоловіка до жінки як симбіозу тілесного й

духовного буття, а генерована енергетичною стихією неприборканих бажань і “сліпою пристрастю” (Платон) фізична близькість.

Інтерпретація кохання на рівні інстинкту статевої потреби як основного інстинкту життя артикулюється О. Досвітнім у романі “Нас було троє”. Осмислення сили Еросу у стосунках між чоловіком і жінкою ведеться у виразно сформульованій автором системі філософських та ідейно-світоглядних координат. Головний герой роману (Люсько) серед виру революційних потрясінь, змагаючись за перемогу “революції на заході”, крім “загальноколективного задоволення”, виокремлює “святочний світ” “швидкокрилого Еросу” [3, с. 409-410] й констатує його акумулятивну роль у процесі народної боротьби. Власне, на автономність сексуальності та домінування афектованої чуттєвості у відносинах між чоловіком і жінкою, позбавлених почуття любові, вказував також М. Могилянський у романі “Честь”: “мужчина в міру задоволення статевої потреби, втрачає не тільки потребу душевного спілкування з жінкою, співучасницею *coitus*’а, а й інтерес до її душевного стану. Цей інтерес займається знов, лише блимне вогник хтивості, і гасне в міру її задоволення. Тілесне єднання дає чоловікові й жінці не зближення, а відштовхування, відчуження, порожнечу... Найбільшою ілюзією здається надія на злиття двох істот в одну, надія на вихід із самотності, ілюзія духовного єднання. Несолодкий мед для новошлюбної: сподіваючись меду, зазнає гіркоти розчарування” [7, с. 110].

Якщо в “іронічно-патетичному” романі М. Могилянського осмислення інтимних імпульсів та емоцій відбувається на рівні словесних імплікацій автора, то в романі Ю. Яновського “Чотири шаблі” негативні конотації щодо статевого акту як виключно фізичного артикулюються через усвідомлення “гіркоти розчарування” нареченої Шахая: “Вона чекала чогось більшого від цієї ночі. Уява малювала майже божевільну насолоду. Млость

незайманості п'янила дівоче серце. Та прийшов такий Шахай, і вже немає дівочих мрій, зникла туманна далина, прозоро міниться обрій. Біль, втома, незручність – холодили новонароджену жінку. ...Напівсонний Шахай притиснув її до себе і, вмить спалахнувши нестримним бажанням, удовольнив його” [14, с. 308].

У контексті таких спостережень очевидно, що в індивідуально-авторській інтерпретації сексуальність – виключно чоловіча прерогатива (що цілком узгоджується з ідеєю З. Фрейда про чоловічу природу лібідо), яка “виявляється жорсткою, руйнівною для жінок” [9, с. 224]. Така сексуальність найчастіше позбавлена кохання – основи пізнання людиною своєї істинної самості як реального буття “я”. З іншого боку, спостерігається цікавий феномен: навіть, якщо йдеться про любов чоловіка, то вона, як правило, на відміну від цілісної жіночої любові, є неповною, позаяк цілісно не захоплює всієї його істоти.

Зміна психокультурної парадигми взаємовідносин між чоловіком і жінкою на початку ХХ століття детермінує зміну системи рольових функцій у сфері сексуальності. Відтак, еротична тема в романістиці 20-х років набуває нового виміру: емансипується жіноча чуттєвість фізичного кохання, яка репрезентує нове трактування інтимного діалогу. На авансцені любовних колізій поряд (часто – на зміну) із традиційним образом добродісної жінки-матері, жінки-берегині роду з'являється образ “модерної” жінки, здатної до активної діяльності, сповненої непереможної енергії як у сфері публічній, так і в приватній, зокрема сексуальній. Зрозуміло, що такий образ став проекцією реального психотипу жінки, сформованого в умовах радикального перетворення суспільства.

Скажімо, Жабі, героїня роману О. Досвітнього “Нас було троє”, відверто говорить про “невимовну силу” сексуального бажання (за словами дівчини, “ганебного бажання”), подібного до магніту, й першою робить крок до фізичної близькості з

Люськом. Тоня Долинна з “Робітніх сил” М. Івченка, не знайшовши відгуку в професора Савлутинського на власне почуття кохання і наразившись на його категоричну, з іронічним підтекстом відмову, задовольняє інтимний потяг із наглядачем дослідної станції Горошком. Задоволення статевої пристрасті з “зовсім незнаною... істотою, що зветься мужчиною”, приносить дівчині фізичну насолоду, але не долає страху самотності, оскільки не виходить за межі позасексуального, особистісного спілкування, що засвідчує злиття індивідуального “я” та “я” іншої людини.

Традиційно вже в українській романістиці кохання ідентифікується як дієвий фактор нових можливостей самовираження людини. Кохання є ствердженням існування Іншого, виявленням його сутності, своєрідною проекцією діалогу між “я” і “ти”. Так, кохання героїні “Робітніх сил” М. Івченка Орісі стало тою єдиною всеперемагаючою силою, що розкрила дівчині справжню сутність коханої людини (Віктора Савлутинського). З іншого боку, актуалізувало потенційні можливості коханого – інспірувало переосмислення раціоналістичної концепції життя з аргію абсолютизованим прагматичним підходом. Почуття глибокої сердечної прихильності до дівчини, сформоване в душі професора Савлутинського, генерує його внутрішнє “переродження”, інакше кажучи, реалізує можливість стати самим собою.

Попри виразно окреслену емансипацію жіночої чуттєвості, яка багато в чому визначала нове трактування інтимних стосунків, еротичною уявою цілком керував чоловік. У “Чорному озері” В. Гжицького авторські рефлексії народження симпатії, еротичного спалаху, бурхливого кохання вчительки-алтайки Тетяни Токпак до московського художника Олексія Ломова оприявнюють аналогічний до верифікованого у “Робітніх силах” варіант спів-буття двох сфер: активного чоловічого, де превалює раціональне, аналітичне начало, і жіночого – з акцентом на

сентиментальності, чуттєвості, схильності до інтуїтивного (ірраціонального) осягнення дійсності. Якщо кохання вісімнадцятилітньої Тетяни (так само, як і кохання Орисі) не визнає ніяких обмежень і компромісів, то любов Ломова (порівняно з цілісним, глибоким коханням професора Савлутинського) обмежується сексуальною роллю, яка проступає у бажанні заволодіти не стільки серцем, скільки тілом дівчини як об'єктом фізичного задоволення, з одного боку, та “інструментом” реалізації цілком конкретного завдання (створення художнього шедевра із зображенням напівоголеної дівчини. – О.Ф.) – з іншого.

Якщо в 20-ті роки спроби радикального перетворення соціуму у сфері міжстатевих взаємин (декларації про соціальну й економічну рівність жінок, закони про вільні шлюби та розлучення, контрацепцію, аборти на вимогу жінки тощо) практично ініціювали вульгарну вседозволеність, активне поширення безвідповідальної сексуальності, що набула брутальних форм, то вже з початку 30-х років інспірований у соціумі лозунг “усе дозволено” змінюється ідеологічною риторикою сексуального самоконтролю й дисципліни. Іншими словами, держава вдається до політики регламентації сексуального життя, презентованої у дискурсі партійно-комсомольського аскетизму (“дискурсі кастрації”, за Е. Найманом): приміром, у теорії “збереження енергії” чи в “статевих заповідях революційного пролетаріату” [4].

Любовний дискурс в українській літературі цього періоду виразно корелює з метафориною соціалістичної реальності, що санкціонує право революційного класу втручатися в інтимну сферу людини та регламентує її сексуальне життя. Позаяк в новій ієрархії цінностей кохання набуває модальності рудимента, зрозуміло, любовні мотиви в художніх творах відходять на периферію. Якщо ж кохання й потрапляє до сюжетного простору, то осмислення колізій між почуттями та стосунками героїв відбувається в контексті відображення соціальної проблематики. Іншими словами,

еротичні імпульси, стихійна нерациональність індивідуального кохання підпорядковуються новим соціальним рефлексам – демонстративності аскези, утвердженню “колективізму”, ідейності, конкретиці будівництва “нового світу”. У цілому, у художніх текстах фіксується верховенство революції над будь-якими виявами людської іманентності, зокрема над неконтрольованою свідомістю героя стихією – коханням.

Так, скажімо, у романі Є.Плужника “Недуга” парадигму смислових доміант зумовлює дискурс людської сексуальності, верифікований автором крізь призму соціалістичного антуражу. Конфлікт між активізованими сексуальними бажаннями та принципами життя переконаного та ідейно стійкого більшовика, директора заводу Івана Семеновича Орловця цілком узгоджуються з ідеологічною системою мотивації. Особисте, інтимне підпорядковується громадському, а модель взаємовідносин між чоловіком і жінкою будується на основі класових завдань. Герой роману послідовно намагається особисте перевіряти колективною думкою, обґрунтовуючи власні враження й переживання громадською позицією.

Шлюбні стосунки Івана демонструють задекларовану класовою мораллю модель партнерства, яка “диктує якщо не утримання, то в кращому випадку суто фізіологічний підхід до сексуальних потреб” [6, с. 81] як лише до тілесних функцій. У свідомості Орловця (так само, як і в сприйнятті його дружини Наталки) кохання асоціюється не з інтимною сферою двох, сповненою чуттєвої пристрасті й ніжних емоцій, а з легітимізованим ідеологічними вимогами класу так званим “коханням-товаришуванням”, що служать “класовим завданням”. Зрозуміло, сексуальні стосунки як “священнодійство в ім’я продовження роду людського” (О.Матич) героями “Недуги” категорично ігноруються. У широкому діапазоні внутрішніх рефлексій, міркувань, дискусій щодо побудови “нового” суспільства концепт дитини й дитинства виглядає неактуальним.

Відтак, і розв'язка психологічної колізії між статевим інстинктом і коханням реалізується в контексті фетишизованої більшовицької догматики. Іван Орловець, “встановивши діагноз “недуги” (“може, й вся недуга моя – що думаю там, де мусить нутро промовляти” [11, с. 179]), локалізує конфлікт “психічного апарату” внутрішньою мімікрією. Тоталітарна парадигма свідомості відповідно до ідеологічного канону санкціонує лише такий варіант буття.

Інтерпретація нової етики міжстатевих стосунків – у сфері авторського осмислення в “Романі Міжгір'я” І. Ле. Причому, аналізуючи проблему в тексті, варто враховувати його численні редакції. Якщо в першому варіанті – акцент на індивідуально-особистій сфері буття, на творчому осмисленні почуттів та підсвідомих імпульсів героїв, то в наступних редакціях епічне моделювання фокусується на розвитку зовнішнього конфлікту, детермінованого конкретними соціальними умовами й історичними обставинами. У тексті І.Ле – це спорудження в Голодному степу зрошувальної системи та електростанції. Любов у своїй духовній та фізичній іпостасях вже не актуальна, адже стає перешкодою до відображення соціальних процесів. Кохання комуніста-інженера Саїда-Алі Мухтарова до заміжньої жінки-міщанки Любики Прохорівни відволікає його від індустріального штурму доби, на неї витрачається час і енергія, вона мучить його і доставляє насолоду. Зрештою, детермінує внутрішній конфлікт свідомого (обов'язку) і стихійного (кохання, пристрасті), що викликає ряд протилежних реакцій, які переконаному партійцеві вдається подолати. Сексуальним імпульсам як “сліпій зброї” в руках стихії почуттів до жінки-міщанки він протиставляє усвідомлений вибір дружини-товариша Бімба-хон.

До слова, драматичний варіант втілення любовних стосунків в українській романістиці 30-х років нерідко пов'язаний з типом жінки маскулінної, жінки-товаришки пролетарського походження, активної “представниці Жінвідділу”. Натомість тип вродливої та

елегантної, сексуально звабливої жінки інтерпретується як тип жінки-спокусниці, “самиці”, “стерви”, “чорта, а не баби”, в тенета якої може потрапити “свідомий партієць” і від якої не можна захиститися ні високою посадою, ні партійним квитком.

Цілком очевидно, що в романістиці 30-х років сліпий інстинкт, що має виразно окреслену негативну конотацію, символізує небезпеку індивідуальної любові, яка не вкладається у межі керованої і впорядкованої радянської реальності. Витіснена сексуальність підміняється абстрактним універсальним об’єктом – ідеєю, що визначає логіку і модус буття героїв. В авторських рефлексіях (Є. Пдужника “Недуга”, О.Копиленка “Народжується місто”, І.Ле “Історія радості” та ін.) виразно превалює тенденція до фіксації верховенства колективного. На передньому плані переживання та емоції позитивних героїв, але в основному всі вони детерміновані соціальними чинниками (проблемами на будівництві житлових об’єктів, боротьбою зі шкідництвом, проблемою дострокового виконання плану й т. п.) й абсолютно не корелюють із неоднозначними виявами людської іманентності, чуттєвою пристрастю зокрема. Іншими словами, приватне життя героїв – без рефлексії внутрішнього світу, тілесності й духовності – письменники перетворюють у невиразне тло, на якому розгортаються історії про велике будівництво і трудовий фронт. У раціоналістичному проекті життя позитивних героїв, запрограмованих на служіння високій ідеї “щасливого майбутнього”, кохання, сім’я, діти ідентифікуються атавізмом минулого.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гундорова Т. Соцреалізм: між модерном і авангардом / Тамара Гундорова // Слово і час. – 2008. – № 4. – С. 14–21.

2. Дзюба І. Література соціалістичного абсурду (Твори українських радянських письменників 30-х років про індустріалізацію, колективізацію, розкуркулення, голод) / Іван Дзюба // Сучасність. – 2003. – № 1. – С. 88–112.

3. *Досвітній О.* Нас було троє // Досвітній О. Твори у 2-х т. / Олесь Досвітній. – К. : Дніпро, 1991. – Т. 1. Романи. – С. 399–571.
4. *Залкінд А. Б.* Дванадцять половых заповідей революційного пролетариата / А. Б. Залкінд // Родник. – 1989. – № 9. – С. 63–68.
5. *Захарчук І. В.* Війна і слово (Мілітарна парадигма літератури соціалістичного реалізму) / І. В. Захарчук. – Луцьк : ПВД “Твердиня”, 2008. – 406 с.
6. *Матич О.* Суєта вокруг кровати (Утопическая организация быта и русский авангард) / О. Матич // Литературное обозрение. – 1991. – № 11. – С. 80–84.
7. *Могілянський М.* Честь : Роман патетично-іронічний / Михайло Могілянський // Вітчизна. – 1990. – № 1. – С. 92–147.
8. *Ницше Ф.* Веселая наука // Ницше Ф. Сочинения : в 2-х т. / Фридрих Ницше. – М. : Мысль, 1990. – Т. 1. – С. 491–719.
9. *Павличко С.* Дискурс модернізму в українській літературі : монографія / Соломія Павличко. – К. : Либідь, 1999. – 447 с.
10. *Підмогильний В.* Невеличка драма / Валер’ян Підмогильний // Досвід кохання і критика чистого Розуму: Валер’ян Підмогильний: тексти та конфлікт інтерпретацій. – К. : Факт, 2003. – С. 21–244.
11. *Плужник Є.* Недуга // Плужник Є. Змова у Києві : роман, п’єси / Є. Плужник. – К. : Укр. письм., 1992. – С. 27–184.
12. *Фрейд З.* Психология масс и анализ человеческого “Я” / З. Фрейд. – М. : АСТ : АСТ : МОСКВА : ХРАНИТЕЛЬ, 2007. – 189 с.
13. *Хархун В. П.* Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації монографія / Валентина Хархун. – Ніжин : ТОВ “Гідромас”, 2009. – 508 с.
14. *Яновський Ю.* Чотири шаблі // Яновський Ю. Чотири шаблі. Романи. Оповідання / Юрій Яновський. – К. : Дніпро, 1990. – С. 26–192.

SUMMARY

Oksana Filatova. Love discourse in Ukrainian novels: from „fast-winged Eros” of 1920-ths towards sexophobia of 1930-ths.

The process of erotic problematisation of Ukrainian prose has been researched in the article, based on novels by N. Ivchenko, V. Hzytskyi, V. Pidmohylniy, Y. Pluzhnik, I. Le, etc., the features of functioning of erotic motifs in a "sexual fetish" of the 20's and sexophobiya of the 30's has been investigated.

Key words: physicality, intimate dialogue, sexuality, "love-fellowship", sexophobia.

АННОТАЦИЯ

Оксана Филатова. Любовный дискурс в украинской романистике: от „быстрокрылого эроса” 1920-х до сексофобии 1930-х годов

В статье на материале романов Н. Ивченко, В. Гжицкого, В. Пидмогильного, Е. Плужника, И. Лэ и др. исследован процесс эротической проблематизации украинской прозы, прослежены особенности функционирования эротических мотивов в условиях „половой фетишизации” 1920-х и сексофобии 1930-х годов.

Ключевые слова: телесность, интимный диалог, сексуальность, „любовь-дружба”, сексофобия.

УДК 821.161.2

Віталій НАЗАРЕЦЬ

к. філол. наук, доцент,
Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем`янчука, м. Рівне

ЖАНРОВО-РОДОВІ АСПЕКТИ ЛІРИКИ В ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОМУ ДИСКУРСІ

У статті досліджуються дискусійні питання жанрової природи лірики, систематизуються та узагальнюються генологічні концепції лірики, розроблені літературознавцями ХХ століття.

Ключові слова: лірика, ліричні жанри, жанрові класифікації, жанрова специфіка, жанрові ознаки.

Питання жанрово-родової специфіки лірики є чи не найбільш дискусійними в сучасному літературознавстві. Значна кількість праць, у яких стверджується або ж, навпаки, заперечується жанрова належність ліричного твору, можливість